

BAJOR NAGY ERNŐ

SZINDBÁD SZOBRA

Hárman vagyunk: az alkotóművész a kerületi tanács elnökhelyettese és az újságíró. Elfoglaltságunk nem éppen mindennapi: helyet keresünk egy szobornak. S ez a szobor nem az Ezeregyéjszaka tengerjáró Szindbádját, hanem Krúdy Gyulát formázza, aki élete egyik romantikus szakaszában Szindbádnak nevezte önmagát, mert abban az időben még közel volt a kor, midőn „a lovagok, költők, színészek és rajongó diákok nevet választottak maguknak”. Vagy talán mert olyan volt, mint az a Szindbád, aki így beszél önmagáról: „Az én nevem teherhordó Szindbád és az emberek holmiját cipelem a fejemen, ebből élek.”

Óbudán kerestünk helyet a szobornak, ahol Szindbád jobbra billent fejjel – mintha ezzel is a mások terhét hordozó őseire akarna emlékeztetni – be-bekukkantott a hűvös, titkosmélyű kapualjakba, gyönyörködve vegyült el az esküvők lakodalmas seregében, s ahol a Hajógyári szigeten sokszor látták kevés szóval, kipirult izgalommal tárgyalni ismeretlen emberekkel.

Hány tájon is kell helyet keresnünk annak a szobornak? A különösnevű utcákban: a Szél utcában, a Mókus utcában, a Pacsirtamező utcában keresünk helyet a magyar irodalom szelíd és okos óriásáról mintázott bronzalaknak. Erre járt élete utolsó három esztendejében Krúdy, itt gyűjtötte össze ellesett beszélgetésekből, sóhajtásokból, nevetésekből és indulatszavakból az úgynevezett Szent Mihály novellákat, melyekben Ő már nem is Szindbádként szerepel. A borostyánsárga szem enyhén hunyorítva itt figyelte meg az óbudai kintornást, a karnagyot, a csapost, az árvalányt, a dohánygyári Carment, hogy aztán a magyar szépirodalom legmegejtőbb zenéjű prózájába szőjje őket. Itt forgatta magában a Purgatórium, az Etel király kincse és a Kossuth fiúk regényes alakját.

Vagy a Híd vendéglőnél, a hajdani Kéhli közelében találunk alkalmas helyet? Itt itta a savanykás borokat, ette kedvenc ételét,

a főtt marhahúst tormával; itt ülték körül a hallgatag újságíróbarátok: a szőke kölyökképző Kállay István, a garabonciásnak tűnő Hargitay Pista, az Amerikát járt Ring Pál s a mindhalálíg hűséges Várkonyi Titusz. Itt ült Krúdy a kályha mellett, és a szemtanúk szerint is „csöndes vendég volt, talán csak egy igazi passziója volt, az írás.”

Igen, az a bornál is jobban mámorította. Még a céhbeli is azt gondolná: egy-egy muzsikáló sorral órákat töltött el. Pedig majdnem olyan sebesen írt, mint amilyen az élőbeszéd üteme. Nem adta alább a napi hús oldalnál.

Ezért fordult meg olyan gyakran a Templom utcai lakás és a Borosa féle papírüzlet között a kis Krúdy Zsuzsa, hogy diósgyőri papírt, hegyes tollat, lila tintát vigyen édesapjának. Talán erre a környékre illenek a szobor?...

Tulajdonképpen elkerülhetetlen volt, hogy Krúdy egyszer Óbudán is lakjék. A szeszélyes futású utcák között, ahol a régi római város köveit őrzik a falak, a mézeskalácsos és gyertyaöntő műhely közelében. Óbudán, ahol Bach szatócs vevői titkon utánaforchtak, a Floh cukrászdában krémesező diáklányok pedig pirulva sügták egymásnak a kékruhás, hőszingű, kamásnis gavallért látva: „Ő az”. Ahol bágyadt virágokkal, asszonyfejekkel és álmos macskákkal teli óbudai ablakokból a titkokat sejtők azt figyelték alkonytájban, vajon nem jön-e Szindbádként a vörös postakocsi, hogy a Flórián térről egyenest Podolinba robogjon vele hóprémes hegyek közé, ahol estvének mondják az estét, Rozinák és Estellék a lányok, s puha holdfénytől fehér az örök hűségű nők könnyes arca.

Mesélik, hogy a Margitszigetiek kérték, álljon Szindbád szobra az ő rózsakertjeik között, vagy aggastyán korú tölgyeik alatt. De Radics Rudolf, a vasas, aki most az óbudai tanács elnökhelyettese, úgy küzdött a szavak aranyművesének szobráért, mint a Krúdy megírta jó vitézek szoktak. Így lett Óbudáé a szobor. És most már azon tündöndnek, hogy jövőre, az író születésének nyolcvanadik, halálának huszonötödik évfordulójára nemcsak szobra lesz itt

Krúdynak, hanem márványtáblája is egykori lakóházán, sőt addigra szobáját aprócska múzeumká alakítják.

De végtére is hol lesz az a szobor? A zengő nevű utcák melyikében? Új épületek között, vagy ódon házak fakó ablakaival néz majd mosolygós farkasszemet? A fővárosi tanácsnál még gondolkodnak rajta. Mi hárman: Gyenes Tamás, az alkotó, Radics Rudolf elnökhelyettes, és az újságíró – kéretlenül kezdtünk helyet keresni neki.

Mindenesetre két nap alatt tizenegy embert kérdeztem meg, hol látná legszívesebben a szobrot. Ketten – egy gimnazista fiú és egy idős gyümölcsáros – nem tudták, ki volt Krúdy Gyula. Tatai Gábor autószerelő a kastély elé állíttatná; Radics Rudolf a Korvin Ottó térre, a gesztenyefák alá; Krúdy Zsuzsa, aki most édesapja utolsó éveiről szóló könyvén dolgozik, ugyancsak a Korvin teret véli alkalmasnak erre a célra; Gráf Károlyné, az író volt szomszédja: „Hát hol lehetne? Itt a közelben, mert itt lakott és itt szép hely is van...”; Kéhli Józsefné, az egykori vendéglős özvegye a Híd vendéglő melletti kis térre tenné a szobrot; Mercz Gizella gimnáziumi tanuló a Flórián térre, a többiek mind a Duna-partra.

Ahogy a véleményeket summázza, pirulva érti tetten önmagát az újságíró, hogy közvéleménykutatás ürügyén sem tett mást, mint eszmélkedő kora örök élményéről, Szindbádról beszél. S a szobor hol állna legszívesebben? Talán még őt is meg kéne kérdezni. De lehet, hogy a szobrok csak azért némák mert modelljük már mindent elmondott, amit halottakról és élőkről, eszmékről és érzésekről mondani akart?

De talán nem tiltakoznék, ha a szobor talapzatára kerülne a Szindbádról szóló tündérmese utolsó mondata: „Dicsőség az élőknek, aki nem hal meg soha!”.